
Poročilo o triinpolmesečnem bivanju v Angliji (Birmingham)

Author(s): Marko KOŠČAK

Source: *Urbani Izziv*, No. 18, VREDNOTE IN VREDNOTENJE (december 1991 / December 1991), pp. 78-81

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180690>

Accessed: 20-02-2025 15:52 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Ivan STANIČ

Novi koncepti v oblikovanju urbanega okolja*

Urbanistično oblikovanje postaja čedalje pomembnejš, v času, ko se mesta razvijajo in pritiski na obstoječe strukture in odprte površine naraščajo. Tako pravi nadvse uspešni publicist Geoffrey Broadbent, avtor knjige *Urban Concepts in Urban Space Design*. Ponuja jasno analizo narave mnogih problemov pri oblikovanju mest ob identifikaciji zgodovinskih pogojev za njihov nastanek in razlag koordiniranih načinov reševanja. Ponuja tudi kritiko racionalističnih in empirističnih tendenc v sodobni arhitekturi in urbanističnem načrtovanju v odnosu do filozofske misli, prisotne v teoriji oblikovanja skozi čas. Prikazani primeri s celega sveta prispevajo k celoviti informaciji oziroma dajejo referenco za nadaljnje zanimanje ali raziskovanje.

Uvodoma pojasnjuje posamezne urbanističnooblikovalske koncepte, ki so znani skozi vso zgodovino urejanja mest, po eni strani iregularni prostor in agregirani iregularni prostor, s prikazom islamskih in španskih modelov po drugi pa grid - mrežo (castrum, bastion), ki pa izhaja iz popolnoma neurbanega fenomena, in sicer kulture pluga ali pa logike oranja.

Različnost paradigem pojasnjuje s pomočjo dveh podobnih prostorov, ki pa sta vendarle zgrajena iz popolnoma različnih filozofij in posledno urbanističnooblikovalskih izhodišč. Če je Piazza San Marco v Benetkah grajena postopno in je končni sedaj znani videz posledica različnih snovalskih zamisli in časov nastanka (ter ustvarjene raznolikosti celote), je Place Stanislas v Nancyju zgrajen po enotnem konceptu, ki je intelektualno strogo čist (ter ustvarja dolgčas) oziroma selektivno dostopen.

Recenzija

Prvo razmišljanje o prostoru označuje pitoreskna iregularnost, drugo pa iskanje univerzalnih resnic, ki se končno manifestira v čisti racionalni geometriji.

Mesta 20. stoletja označujejo tehnološko povzročene spremembe, porast prometa in uporaba električne energije, kar se pozna tudi na morfologiji mesta oziroma, vsebinsko gledano, na razporejanju mestnih programov v odnosu do maksimizacije profita. Velika mesta v ZDA ponuja kot primere, kjer se dodaja empirična ad hoc dogajanja k racionalni osnovni shemi, z izhodišči v dnevnem pragmatizmu.

Nove teorije 19. in 20. stoletja izhajajo iz omenjenih filozofij in so vnesle dodatno zmedo ali pa pojasnila v vrednostne sisteme. Nekatere izmed teh novih teorij so: sanitarni pogoji (Birmingham, London), pospeševanje prometa (Pariz, Berlin), akcija "City Beautiful" - spontana radost v raznolikosti in lepoti, vrtna mesta, sosedsstva in končno Ville Radieuse, katerim pa sledijo Jane Jacobs, Christopher Alexander, Peter Cowan idr. z razlago različnih urbanih realnosti.

Neoracionaliste s Aldom Rossijem na čelu (z zakladnico razmišljanj Bruna Tauta, Ludwiga Hilbersheimerja, frankfurtske šole 20. let in nenazadnje Marxa in Engelsa) je Manfredo Tafuri označil kot "liste, ki dajejo prednost tihi brezčasovni, brezosebni čistosti pred ideološko pobarvano arhitekturo". Zraven sta tudi brata Krier, ki ob razumevanju urbane tipologije kreirata urbani prostor.

Neoempiristov Gordona Cullena, Kevin Lynch, Christopherja Alexandra in Charlesa Moorea ne označuje tako izrecno niti natančno, menim pa, da je avtor knjige v lastnih razmišljanjih bližji tem filozofskim izhodiščem oziroma empirističnemu pojmovanju arhitekture in postopnemu urejanju prostora. "Kaos je zelo blizu, bližina in preprečevanje le-tega pa daje moč ..."

Knjigo zaključuje s primeri urejanja mest v zadnjem času, kot so npr. veliki berlinski projekt in projekt

pariških spomenikov, ter z opazko o dekonstruktivizmu in razmišljanju o prihodnosti načrtovanja mest. Tudi sam se ni mogel izogniti procesu prevrednotenja "vrednot" oziroma neskončni paleti možnosti, ki jih prinaša prihodnost.

Ivan Stanič, dipl. inž. arh.

Opomba:

Geoffrey Broadbent, *Emerging Concepts in Urban Space Design*, Van Nostrand Reinhold, New York, 1990, 380 str.

Geoffrey Broadbent je profesor arhitekture na politehniki v Portsmouthu.

Marko KOŠČAK

Poročilo o triinpolmesečnem bivanju v Angliji (Birmingham)

V mesecu aprilu 1991 sem odšel na triinpolmesečno študijsko izobraževanje v Birmingham v Angliji. To izobraževanje je bilo sestavni del podiplomskega študija IPŠPUP-a na FAGG-ju v Ljubljani. Tu sem študiral kot mladi raziskovalec - za pretok - Urbanističnega inštituta v Ljubljani.

Prvo spoznavanje Anglije in njenega sistema planiranja in še posebej, urejanja podeželja oz. ruralnih območij se je začelo s pomočjo mentorja prof. Anthonyja S. Travisa. On je bil direktor oddelka za planiranje na univerzi v Birminghamu, sedaj pa se ukvarja predvsem s svetovanjem. Je posebej priznan strokovnjak za vzhodno Evropo, v Jugoslaviji (bivši) pa je sodeloval pri projektu za nacionalni park v Plitvicah in pri nekaj projektih na dalmatinskih otokih, tako da je bil stik z njim zelo hitro vzpostavljen.

Kot že rečeno, je bila moja prva naloga seznaniti se s sistemom planiranja v Angliji. Te osnovne podatke sem lahko pridobil iz številne literature v knjižnici bivšega profesorjevega oddelka za planiranje na univerzi v Birminghamu.

Temeljni instrument planiranja in nadzora prostorskega razvoja v Veliki Britaniji temelji na osnovnih načelih zakona o planiranju (Town and country planning act) iz leta 1971. Le-ta je bil vseskozi dopolnjevan, pač odvisno od sprememb, ki so se dogajale v tem prostoru. Naravnano je na to, da štiti oz. obvladuje pozidavo kmetijskih zemljišč, varuje urbano okolje, štiti podeželje oz. ruralni prostor ipd.

Najvišji organ prostorskega planiranja je Oddelek za okolje (Department of the environment). Ker so se v Veliki Britaniji že pred desetletji začeli soočati s problemi prenatrpanosti, onesnaževanja, propadanja mest in stanovanjskimi problemi in tudi s skupnim (enotnim) upravljanjem lokalne administracije, z regionalnim planiranjem in z enotno politiko pri reševanju problemov, povezanih s prostorom, so leta 1970 ustanovili Ministrstvo za okolje, ki ga vodi državni sekretar za okolje (Secretary of state for the environment). Temu so neposredno podrejeni trije ministri, in sicer:

1. minister za stanovanjsko politiko in gradbeništvo,
2. minister za planiranje in lokalno administracijo,
3. minister za transport.

To so tudi glavne razvojne politike, za katere je odgovoren državni sekretar na t. i. nacionalni ravni. Seveda so v okviru njegovih pristojnosti tudi druge zadeve. Poseben poudarek pri njegovem delu je čisto okolje, varstvo zraka in varstvo pred hrupom pa tudi nekateri raziskovalni oddelki za zgornja tri glavna področja.

Ker sem se v svojem delu osredotočil na planerski del in manj na upravno-administrativni del funkcij oddelka za okolje, bom navedel samo glavne funkcije, ki jih opravlja državni sekretar za okolje:

- a) je najvišji organ za organizacijo in vodenje prostorskega planiranja v državi,
- b) zagotavlja kontinuiteto v oblikovanju nacionalne politike glede rabe in razvoja zemljišč
- c) vodi postopke in odloča o pritožbah glede planskih odločitev (public inquiry),
- č) igra vlogo nadzornega telesa pri odobranju posameznih strateških razvojnih planov, ki jih predložijo okrajne (regionalne) planerske oblasti. Predvsem gre tu za strukturne plane, ki jih pripravljajo na okrajni ravni (county level).

Lahko zaključim, da je odgovoren predvsem za zadeve strateške narave, oblikovanje in vodenje planskih usmeritev ter za celotno politiko planiranja prostora.

Pri svojem delu, predvsem ko gre za odobritev strukturnega plana državnega sekretarja (preko svojih oddelkov za kontrolo), daje te odobritve v obliki predlogov, navodil, ocen itd. Gre torej za dokaj prožen način dela. Edina stvar, ki jo pri svojem "predlaganju" striktno uveljavlja je planiranje potreb po stanovanjih in delovnih mestih v določenem območju dežele.

Ker sem v besedilu omenil besedo okraj (county) naj povem, da gre za t. i. okrajne oblasti (county authorities), ki jih je trenutno okoli 40, te pa se naprej delijo na manjše enote, ki bi jih lahko enačili z našimi občinami. Gre za t. i. okrožja (district authorities), ki jih je trenutno okoli 300. V Angliji najnižja delitev v tej hierarhiji so vaške skupnosti ali "fare" (parish councils). Seveda je Anglija ozemeljsko razdeljena še na mestne regije (metropolitan districts) in mestne svete (borough councils), nekoč pa je bila tudi na vele mestne okraje (metropolitan counties). Moram poudariti, da se te ozemeljske delitve spreminjajo sorazmerno s spremembami v političnem odnosu, predvsem med konzervativci in laburisti. Tako se prvi trenutno zavzemajo za večja okrožja po površini in številu prebivalcev ter za ukinitvev okrajev. Tako bi bila naslednja enota kar središčno vladno svetovanje (central government advice). Mnenje

laburistov pa je, da bi morali v Angliji uvesti regije oz. regijsko vodenje (vlade) za skupino okrajev (za približno 5 milijonov ljudi), naslednja enota pa naj bi potem bila okrožja (districti). Tako naj bi te novo ustanovljene regije opravljale sedanjost vlogo okraja, imele pa naj bi tudi "moč odločanja", torej naj bi regije bile "telesa odločanja" (decision making body), kar okraji danes niso. Razpoloženja in mnenja o teh predlogih so zelo različna, pričakujejo pa, da bi se te spremembe lahko uveljavile okoli leta 2000. Naj kot zanimivost povem, da je velikost okrožja (po številu prebivalcev) od najmanjšega z 20.000 ljudmi do največjega z 1 milijonom (to je mesto Birmingham v svojem ožjem obsegu). Velikost okraja pa se po številu prebivalcev giblje od približno 250.000 naprej. Mogoče se bodo zdeli ti podatki nesorazmerni, vendar je dejstvo, da tudi sami priznavajo, da je včasih tako.

V nadaljevanju želim povedati, katera so glavna planska področja, ki so "zajeta" v strukturnem planu, ki ga, kot rečeno, pripravlja okrajna oblast preko svojega oddelka za planiranje. Področja planiranja so torej:

- a) stanovanjska politika,
- b) gospodarski razvoj,
- c) transport,
- č) grajeno okolje,
- d) območja zelenih pasov
- e) kmetijstvo,
- f) urejanje krajine,
- g) ekologija,
- h) rekreacija,
- i) izkoriščanje mineralov,
- j) ravnanje z odpadki,
- k) oskrba prebivalstva,
- l) turizem,
- m) izvajanje plana in sredstva.

V nadaljevanju strukturni plan določa še posamezne, podrobnejše in pomembne usmeritve za posamezna manjša območja - okrožja (oz. lokalne okoliše).

Ko je tako strukturni plan izdelan v povezovanju seveda z lokalnimi organi oblasti - okrožji (districti) -, ki, kot že rečeno, pripravljajo "lokalni plan" (local plan), ga publicirajo in dajo v javno obravnavo, da tako dobijo še morebitne pripombe prebivalcev območja, tak plan, dopolnjen s temi pripombami, pa po-

šljejo v odobritev državnemu sekretarju, ki s svojega zornega kota plan odobri oz. predlaga določene popravke (modifikacije), ki so jih pripravljali plani dolžni upoštevati, kajti državni sekretar izhaja iz vladnega programa in njihove usmeritve so seveda "obvezna izhodišča" za pripravo plana nižjega ranga, kar pomeni tudi, da izhodišča, ki jih okraj opredeli v svojem okrajnem planu, veljajo kot "obvezna" za pripravljalce lokalnih planov. Tako upoštevane modifikacije se vključijo v plan, ki se potem imenuje "popravljeni ali dopolnjeni strukturni plan", in tudi tega mora državni sekretar spet potrditi. Seveda se med tem časom lahko spremenijo razmere, najsibo družbene, politične, gospodarske ali katere koli druge. Zaradi vsega tega se plani nenehno ocenjujejo, spremlja se izvajanje, predstavljajo se kritike plana, tako da se v bistvu ta v določenih postavkah (politikah) nenehno dopolnjuje in spreminja. Ti najbolj občutljivi področji sta stanovanjska politika in gospodarski razvoj, ki sta najbolj občutljiva na politične, socialne in gospodarske razmere v državi. Seveda so potem v odvisnosti od sprememb na teh področjih spet spremembe tudi na ostalih tako, da je kot že rečeno, planski postopek praktično stalni proces spreminjanja, izdelave in popravkov, modifikacij, dopolnitev planskih politik. Zato morajo biti strokovni timi, ki pripravljajo te planske usmeritve stalno "popolnoma pripravljeni", da lahko takoj reagirajo na vse te spremembe. Prav tako pa jim pri tem pomaga sodobna tehnična opremljenost njihovih prostorov in delovnih mest, kajti brez tega bi bilo njihovo delo kljub vsem naporom brez vsakega smisla. Skratka, planski postopek v Angliji na okrajni ravni je precej kompleksna zadeva, posebej še, če ga primerjamo z našim, precej administrativnim načinom planiranja.

Po seznanitvi s planskim procesom, lahko rečem začetnem "uvajanju", ki je trajalo približno prvi mesec dni, so se začeli obiski na terenu pri posameznih organizacijah, agencijah in svetovalnicah, ki sodelujejo pri pripravi planskih politik in realizaciji le-teh; vseh obiskov je bilo okoli trideset.

Kakor rečeno, je bil poudarek mojega dela spoznavanje urejanja podeželja, kar je zelo širok pojem. Pod ta pojem bi lahko našteali kmetijstvo, gozdarstvo, turizem, rekreacijo, varstvo naravne in kulturne dediščine pa še in še. Kajti dejstvo je, da vsi posamezni segmenti tvorijo celoto, ki se jim potem reče urejanje oz. urejeno podeželje, in resnično moram poudariti vtis, ki sem ga odnesel iz kraljevske dežele, namreč da to spoznanje o celovitem urejanju pri Angležih drži. Vsak detajl, ki ga lahko opaziš, je v bistvu planiran oz. usmerjan. Sčasoma te to začne kar malo motiti, ker je vse tako na "svojem mestu", pa vendar je občutek, ko prideš iz prostora, kakršen je država Slovenija, resnično popolnoma nov, in še enkrat moram priznati, da sem občudoval angleško krajino, podeželje, urbano okolje, skratka vse na vsakem koraku.

Da je tako, kot je, čeprav imajo tudi oni ogromno problemov in težav, pa je pripomoglo tudi dejstvo, da se s podeželjem oz. ruralnim razvojem ukvarja ogromno organizacij, ustanov, agencij in posameznikov. Ker opisovanje vseh presega okvirje tega poročila, naj mi bo na kratko dovoljeno opisati samo najbistvenejše, in sicer:

- a) Countryside Commission,
- b) Forestry Commission,
- c) English Nature, Nature Conservancy Council,
- č) ADAS,
- d) RDA,
- e) Farm Holiday Bureau,
- f) National Trust.

Prve tri (naštete pod a do c) so na nacionalni ravni najbolj odgovorne za razvoj ruralnega področja.

K točki a:

Countryside Commission je nacionalna organizacija, ki se je razvila iz nacionalne organizacije za varstvo in urejanje nacionalnih parkov. Ko pa so v Angliji začeli razvijati t. i. okrajne parke (country park) z namenom, da bi razbremenili pritisk ljudi na nacionalne parke (ljudje so v želji po sprehodu, rekreaciji, čistem okolju, postali moteč element za varovan potencial, ki so ga predstavljali nacionalni parki), ki so bili predvsem namenjeni zaščiti in konzervaciji

okolja, biotopov, rastlinstva in živalstva, pa se je ta nacionalna organizacija, ki je bila v začetku ustanovljena, kot že rečeno, samo za urejanje zadev v nacionalnih parkih, preimenovala v Countryside Commission. Sedaj Countryside Commission z glavnim uradom in regionalnimi izpostavami deluje na področju urejanja in varovanja podeželja, sooblikuje nacionalno politiko urejanja podeželja, daje subvencije za uvajanje različnih oblik rekreacije na podeželju, daje subvencije lokalnim oblastem za izobraževanje tako na področju rekreacije kot tudi varovanja in zaščite krajine, okolja in skratka vseh dejavnikov, ki imajo vpliv na sooblikovanje podeželja.

K točki b:

Forestry Commission. Ustanovljena je bila po koncu prve svetovne vojne, ko je Anglija izgubila ogromno gozdov in lesa. Zaradi tega se je vlada odločila, da bo ustanovila agencijo, ki bo skrbela za ponovno pogozdovanje. Danes je ta agencija lastnik 3 milijonov akrov (1 akre je 0,405 ha) gozdov po celi Angliji. Prvi in glavni namen te organizacije je pravilna uporaba in oblikovanje politike za pravilno izkoriščanje lesne mase za potrebe lesarstva in lesne industrije, drugi da zaščiti življenje (rastlinstvo in živalstvo v gozdovih, za pravilno rabo gozdov za rekreacijske namene in namene turizma), predvsem pa skrbi tudi za pogozdovanje in oblikovanje novih gozdnih površin.

K točki c:

English nature, Nature Conservancy Council. Organizacija, ki je bila formalno v tej obliki ustanovljena leta 1949, je imela in še ima nalogo zagotavljati znanstveno-raziskovalna poročila in strokovne nasvete za zaščito in nadzor rastlinstva in živalstva v Veliki Britaniji. Naslednja dejavnost je razvijati, vzdrževati in upravljati z naravnimi potenciali v Veliki Britaniji, vključno z vzdrževanjem fizičnih kvalitete, zanimivih z znanstvenega vidika. To je vladna organizacija, ki promovira zaščito narave v Veliki Britaniji, daje nasvete s področja zaščite in varstva naravne dediščine in vsem dejavnostim, ki zadevajo življenje v naravnem nedotaknjemem okolju. V ta

namen daje tudi subvencije za uresničitev vseh svojih predlogov in usmeritev.

K točki c:

ADAS - Agricultural development advisory service, kmetijsko razvojna in svetovalna služba, ustanovljena pri ministrstvu za kmetijstvo. Odločilno vlogo je odigrala pri razvoju, svetovanju in v bistvu prosvetljevanju kmetov za spremembo načina kmetovanja, opustitev nekatereh tradicionalnih načinov kmetovanja in uvajanju novih oblik in možnosti za preživetje ter boljše življenje na kmetiji. Gre za pospeševanje celovitega razvoja kmečkega turizma, rekreacije, varovanja okolja, marketinga in promocije ter ostalih dejavnosti na podeželju.

K točki d:

RDC - Rural development commission.

Tudi ta agencija je bila ustanovljena pri ministrstvu za kmetijstvo. Pomaga in svetuje pri reševanju problemov ruralnih območij, do katerih prihaja predvsem zaradi depopulacije, ugotavlja kateri so ti problemi in na kakšen način zagotavljati gospodarsko pomoč ruralnim območjem, kako pomagati prebivalcem teh območij, "da si bodo sami pomagali". V glavnem gre za obliko svetovanja in dela na terenu s skupinami kmetov ali posamezniki na konkretnem območju.

K točki e:

Farm Holiday Bureau - Urad za pospeševanje in organizacijo kmečkega turizma. Ustanovljen leta 1983, v začetku se je v to organizacijo vključilo 23 skupin, ki so se ukvarjale s kmečkim turizmom. Ustanovljen je bil pod okriljem kraljevskega združenja za kmetijstvo v Angliji, ministrstva za kmetijstvo, angleške turistične zveze in časopisa *Farmers weekly*, ki izhaja s problematiko podeželja "*Farmers weekly*". V sklopu urada za kmečki turizem deluje nacionalna mreža kmetij, ki ponujajo počitnice na podeželju v različnih variantah (soba in zajtrk, samooskrba, večerja). Za svoje člane organizira marketing, informiranje o novih možnostih kmečkega turizma, načina kmetovanja, povezuje proizvajalce hrane in odjemalce le-te itd.

K točki f:

National Trust - Prostovoljna dobrodelna organizacija, ustanovljena v 19. stoletju. Ustanovili so jo trije vizionarsko usmerjeni ljudje, ki so se že takrat zavedali pomembnosti zaščite in varovanja naravnih in kulturnih dobrin. Danes je naloga te organizacije zaščita mest in območij zgodovinskega pomena in posebnih naravnih lepot. V lasti imajo okoli pol milijona akrov britanskega podeželja, 521 milj (1 milja je 1,609 km) obale in okoli 300 zgodovinskih objektov in vrtov. Vir financiranja predstavljajo darila oz. dediščina ljudi, ki želijo svoje imetje zapustiti v družbeno korist in uporabo.

Kakor že rečeno, se poleg teh organizacij na nacionalni ravni s podeželjem ukvarjajo in usmerjajo politiko za njegov razvoj vsi planerski oddelki, tako na ravni okraja kot tudi okrožja. Posebno pozornost mi je vzbudilo to, da delujejo dokaj enotno pri oblikovanju usmeritev, kar je za sluga velikega števila usklajevanj, sestankov, seminarjev in podobnih oblik sodelovanja.

Zadnji mesec mojega bivanja pa je bil skoraj v celoti namenjen potovanju po Angliji in Škotski ter obisku strokovnih institucij, ki jih pred tem zaradi časovne stiske in racionalizacije potovanj ni bilo mogoče organizirati. Tako sem v tem času tudi obiskal Škotsko, ki mi je zaradi svoje čudovite in slikovite pokrajine pustila prav gotovo trajne spomine.

Želim poudariti, da se je v tem času v domovini odvijala agresija na Slovenijo. Bilo se mi je dokaj težko skoncentrirati na same sestanke, kajti novice po sredstvih obveščanja so bile vedno na prvih straneh in zelo alarmantne. Vsi gostitelji, s katerimi sem se srečal, so izrazili veliko zaskrbljenost v zvezi z dogodki in razvojem položaja pri nas. Vendar pa je neizpodbitno dejstvo, da si ljudje na angleškem otoku, torej povprečni državljani, zelo težko predstavljajo razmere pri nas, slabo tudi geografsko poznajo Jugoslavijo, kaj šele Slovenijo. Vsem je še zmeraj pred očmi Titova Jugoslavija in življenje pri nas iz tistega obdobja. Tako so zelo težko razumeli vsebino in bistvo vseh dogodkov zadnjega obdobja pri

nas. Seveda pa moram priznati, da jih to prav posebej tudi ni zanimalo. Kajti Balkan je pač daleč od njihovih oči in tako tudi od srca. V tem času pa sem dobil vabilo na sestanek s predstavniki organizacije Bard of the Gorsedd. Ta organizacija se bori za kulturno identiteto območja na jugozahodu Anglije, ki se imenuje Cornwall. Gre predvsem za ohranjanje jezika, kulture, tradicij in identitete naroda, ki se najprej ima za Cornwallčane, šele potem pa tudi za Britance. Zelo so se zanimali za sodelovanje na kulturnem in športnem področju s Slovenijo, tako da se bodo ti stiki poskušali obdržati tudi še naprej.

Tole poročilo naj zaključim s spoznanjem, da obstaja veliko načinov za dosego določenega znanja in strokovnih usmeritev pri nadaljnjem delu oz. razvoju naroda in posameznika. Eden od teh je tudi strokovno izpopolnjevanje v tujini, ki kljub vsem težavam pri zagotavljanju materialnih možnosti, navsezadnje učinkuje pozitivno. Zato se naj na koncu zahvalim Ministrstvu za znanost in tehnologijo Republike Slovenije, Urbanističnemu inštitutu Republike Slovenije in Skupščini občine Trebnje za razumevanje pri realizaciji mojega študija v Veliki Britaniji. Upam, da se jim bom s svojim delom lahko tudi uspešno oddolžil.

Marko Koščak, dipl. inž. gradb., Zavod za urbanistično načrtovanje, Občina Trebnje

Pojasnilo: Članek je povzetek obsežnega poročila, ki je bralcem na voljo v knjižnici Urbanističnega inštituta RS.